HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

5 octombrie 2010 *

În cauza C-400/10 PPU,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Supreme Court (Irlanda), prin decizia din 30 iulie 2010, primită de Curte la 6 august 2010, în procedura

J. McB.

împotriva

L. E.,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász, T. von Danwitz și D. Šváby, judecători,

* Limba de procedură: engleza.

avocat general: domnul N. Jääskinen,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere cererea instanței de trimitere de a supune trimiterea preliminară unei proceduri de urgență, conform articolului 104b din Regulamentul de procedură,

având în vedere Decizia din 11 august 2010 a Camerei a treia de a admite cererea menționată,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 septembrie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul McB., de doamna D. Browne, SC, și de domnul D. Quinn, BL, mandatați de domnul J. McDaid, solicitor;

— pentru doamna E., de domnul G. Durcan, SC, precum și de doamnele N. Jackson și S. Fennell, BL, mandatați de doamna M. Quirke, solicitor;

— pentru Irlanda, de domnul D. O'Hagan, în calitate de agent, asistat de domnii M. MacGrath, SC, și N. Travers, BL;

— pentru guvernul german, de doamna J. Kemper, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de doamna A.-M. Rouchaud-Joët și de domnul M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul McB., tatăl a trei copii, pe de o parte, și doamna E., care este mama acestora, pe de altă parte, cu privire la înapoierea în Irlanda a acestor trei copii, care se află în prezent în Anglia împreună cu mama lor.

Cadrul juridic

Convenția de la Haga din 1980

3 Articolul 1 din Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980") prevede:

„Prezenta convenție are drept obiect:

a) a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant;

b) a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant."

4 Articolul 3 din convenția menționată are următorul cuprins:

„Deplasarea sau neînapoierea unui copil se consideră ilicită:

a) când are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale, și

b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat în mod efectiv, acționându-se separat sau împreună, ori ar fi fost astfel exercitat, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.

Dreptul privind încredințarea, vizat la litera a), poate rezulta, între altele, dintr-o atribuire de plin drept, dintr-o hotărâre judecătorească sau administrativă sau dintr-un acord în vigoare potrivit dreptului acelui stat."

5 Articolul 15 din Convenția de la Haga din 1980 are următorul cuprins:

„Autoritățile judiciare sau administrative ale unui stat contractant pot cere, înainte de a dispune înapoierea copilului, ca reclamantul să înfățișeze o hotărâre sau o atestare emanând de la autoritățile statului în care se află reședința obișnuită a copilului, prin care să se constate că deplasarea sau neînapoierea era ilicită în înțelesul articolului 3 al convenției, în măsura în care această hotărâre sau această atestare poate fi obținută în acest stat. Autoritățile centrale ale statelor contractante acordă asistență, în măsura posibilului, reclamantului, spre a obține o atare decizie sau atestare."

Dreptul Uniunii

6 Considerentul (17) al Regulamentului nr. 2201/2003 precizează:

„În caz de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil, înapoierea sa ar trebui obținută fără întârziere, iar, în acest scop, [Convenția de la Haga din 1980] ar trebui să se aplice în continuare, astfel cum a fost completată cu dispozițiile din prezentul regulament, în special cu cele din articolul 11. […]"

7 Potrivit considerentului (33) al regulamentului menționat:

„Prezentul regulament recunoaște drepturile fundamentale și respectă principiile consacrate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [denumită în continuare «carta»]. În special, prezentul regulament se asigură că sunt respectate drepturile fundamentale ale copilului în conformitate cu articolul 24 din [cartă]."

8 Conform articolului 2 punctul 9 din același regulament, „încredințarea" este definită ca „drepturile și obligațiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide asupra locului său de reședință".

9 Articolul 2 punctul 11 din Regulamentul nr. 2201/2003 prevede că „deplasarea sau reținerea […] unui copil" este ilicită în cazul în care:

„(a) a avut loc o încălcare adusă încredințării dobândite printr-o hotărâre judecătorească, printr-un act cu putere de lege sau printr-un acord în vigoare în temeiul legislației statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale

și

(b) sub rezerva ca încredințarea să fi fost exercitată efectiv, singur sau împreună, în momentul deplasării sau reținerii, sau ar fi fost exercitată dacă nu ar fi survenit aceste evenimente. Încredințarea se consideră ca fiind exercitată împreună

atunci când unul dintre titularii răspunderii părintești nu poate, în temeiul unei hotărâri judecătorești sau ca efect al legii, să decidă asupra locului de reședință a copilului fără consimțământul celuilalt titular al răspunderii părintești."

10 Articolul 11 din regulamentul menționat, intitulat „Înapoierea copilului", prevede:

„(1) În cazul în care o persoană, instituție sau orice alt organism căruia/căreia i s-a încredințat copilul solicită autorităților competente dintr-un stat membru să pronunțe o hotărâre judecătorească pe baza [Convenției de la Haga din 1980] în vederea obținerii înapoierii copilului care a fost deplasat sau reținut ilicit într-un alt stat membru decât statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa ilicită, se aplică alineatele (2)-(8).

[…]

(3) O instanță sesizată cu o cerere de înapoiere a unui copil prevăzută la alineatul (1) acționează cu celeritate în cadrul procedurii privind cererea, utilizând procedurile urgente prevăzute de dreptul intern.

Fără a aduce atingere primului paragraf, instanța judecătorească pronunță hotărârea, cu excepția cazului în care aceasta se dovedește imposibilă din cauza unor împrejurări excepționale, în cel mult șase săptămâni de la sesizarea sa.

[…]

(6) În cazul în care o instanță judecătorească a pronunțat o hotărâre de neînapoiere în temeiul articolului 13 din Convenția de la Haga din 1980, instanța trebuie să transmită de îndată, fie direct, fie prin intermediul autorității sale centrale, o copie a hotărârii judecătorești de neînapoiere și a documentelor pertinente, în special un proces-verbal al ședințelor instanței competente sau autorității centrale din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sale sau reținerii sale ilicite, în conformitate cu dreptul intern. Instanța trebuie să primească toate documentele menționate în termen de o lună de la data hotărârii de neînapoiere.

(7) Cu excepția cazului în care instanțele judecătorești din statul membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înainte de deplasarea sa sau de reținerea sa ilicită au fost deja sesizate de una dintre părți, instanța judecătorească sau autoritatea centrală care primește informația menționată la alineatul (6) trebuie să o notifice părților și să le invite să prezinte observații instanței, în conformitate cu dreptul intern, în termen de trei luni de la data notificării, pentru ca instanța judecătorească să examineze problema încredințării copilului.

Fără a aduce atingere normelor în materie de competență prevăzute de prezentul regulament, instanța judecătorească închide cauza în cazul în care nu a primit nicio observație în termenul prevăzut.

(8) Fără a aduce atingere unei hotărâri de neînapoiere pronunțate în conformitate cu articolul 13 din Convenția de la Haga din 1980, orice hotărâre ulterioară prin care se dispune înapoierea copilului, pronunțată de o instanță competentă în temeiul prezentului regulament, este executorie în conformitate cu capitolul III secțiunea 4, în vederea asigurării înapoierii copilului."

11 Articolul 60 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Raporturile cu anumite convenții multilaterale", are următorul cuprins:

„În relațiile dintre statele membre, prezentul regulament prevalează asupra următoarelor convenții în măsura în care acestea privesc materiile reglementate de prezentul regulament:

[…]

(e) [Convenția de la Haga din 1980]."

12 Articolul 62 din regulamentul menționat, intitulat „Întinderea efectelor", prevede, la alineatul (2), următoarele:

„Convențiile menționate la articolul 60, în special Convenția de la Haga din 1980, continuă să-și producă efectele între statele membre care sunt părți contractante la aceasta, în conformitate cu articolul 60."

Dreptul național

13 Din decizia de trimitere rezultă că, în dreptul irlandez, tatăl natural al copiilor nu are, prin efectul legii, drepturi privind încredințarea. În plus, faptul că părinții necăsătoriți au locuit împreună și că tatăl a participat activ la educația copilului nu conferă ca atare tatălui astfel de drepturi privind încredințarea.

14 Cu toate acestea, potrivit articolului 6 A din Legea din 1964 privind tutela minorilor (Guardianship of Infants Act 1964), astfel cum a fost modificată prin articolul 12 din Legea din 1987 privind statutul copiilor (Status of Children Act 1987), „atunci când tatăl și mama nu sunt căsătoriți unul cu celălalt, instanța poate, printr-o hotărâre pronunțată la cererea tatălui, să îl desemneze pe acesta ca tutore al minorului".

15 Articolul 11 alineatul (4) din Legea din 1964 privind tutela minorilor, astfel cum a fost modificat prin articolul 13 din Legea din 1987 privind statutul copiilor, prevede:

„În cazul unui minor ai cărui tată și mamă nu sunt căsătoriți unul cu celălalt, dreptul de a solicita, conform acestui articol, încredințarea copilului și dreptul de vizită al tatălui sau al mamei se extinde și în favoarea tatălui care nu este tutore al minorului și, în acest scop, trimiterile din prezentul articol la tatăl sau la părintele minorului se interpretează ca incluzându-l și pe tatăl care nu este tutore."

16 Legea din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul din 2005 referitor la dispozițiile Comunităților Europene (hotărâri judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești) [European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005], prevede la articolul 15:

„Pe baza unei cereri formulate în scopul prevăzut la articolul 15 din [Convenția de la Haga din 1980] de către orice persoană care, în opinia instanței, are un interes în cauză, instanța poate să declare că deplasarea sau reținerea unui copil în afara țării:

a) constituie, în cazul unei deplasări sau rețineri într-un stat membru, o deplasare sau o reținere ilicită în sensul articolului 2 [din regulament] sau

b) este, în orice alt caz, ilicită, în sensul articolului 3 din [Convenția de la Haga din 1980]."

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

Situația de fapt aflată la originea acțiunii principale

17 Din dosarul prezentat Curții reiese că reclamantul din acțiunea principală, domnul McB., care are cetățenie irlandeză, și pârâta din aceeași procedură, doamna E., care are cetățenie britanică, formau un cuplu necăsătorit și au locuit împreună timp de 10 ani în Anglia, în Australia, în Irlanda de Nord, și, începând din luna noiembrie 2008, în Irlanda. Aceștia au avut împreună trei copii, și anume J., născut în Anglia la 21 decembrie 2000, E., născut în Irlanda de Nord la 20 noiembrie 2002, și J. C., născută în Irlanda de Nord la 22 iulie 2007.

18 După ce relația dintre părinți s-a deteriorat la sfârșitul anului 2008 și începutul anului 2009, mama, invocând în special agresiuni din partea tatălui, a fugit de mai multe ori, cu copiii săi, într-un centru pentru adăpostirea femeilor. În aprilie 2009, cei doi părinți s-au împăcat și au decis să se căsătorească la 10 octombrie 2009. Cu toate acestea, tatăl a descoperit la 11 iulie 2009, la întoarcerea dintr-o călătorie de afaceri în Irlanda de Nord, că mama părăsise din nou împreună cu copiii săi locuința familială pentru a se instala în centrul menționat.

19 La 15 iulie 2009, avocații tatălui au redactat, la solicitarea acestuia, o cerere de sesizare a instanței irlandeze competente, și anume District Court, prin care urmărea să obțină în privința celor trei copii ai săi drepturi privind încredințarea. Cu toate

acestea, la 25 iulie 2009, mama a plecat cu avionul în Anglia, luându-i cu ea pe cei trei copii menționați mai sus, precum și pe celălalt copil al său mai mare, rezultat dintr-o relație anterioară. La acea dată, cererea sus-menționată nu fusese notificată mamei, astfel încât, conform dreptului procesual irlandez, acțiunea nu fusese introdusă corespunzător, iar instanța irlandeză nu era, așadar, sesizată.

Procedura inițiată de tată în Anglia

20 La 2 noiembrie 2009, domnul McB. a introdus o acțiune la High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Regatul Unit), prin care urmărea obținerea înapoierii copiilor în Irlanda, conform dispozițiilor Convenției de la Haga din 1980 și Regulamentului nr. 2201/2003. Prin ordonanța din 20 noiembrie 2009, această instanță a solicitat tatălui, conform articolului 15 din aceeași convenție, prezentarea unei hotărâri sau a unei atestări emanând de la autoritățile irlandeze prin care să se constate că deplasarea copiilor era ilicită în sensul articolului 3 din convenția menționată.

Procedura inițiată de tată în Irlanda

21 La 22 decembrie 2009, domnul McB. a introdus o acțiune la High Court (Irlanda) prin care urmărea obținerea, pe de o parte, a unei hotărâri sau a unei atestări prin care să se constate că deplasarea celor trei copii ai săi, la 25 iulie 2009, era ilicită în sensul articolului 3 din Convenția de la Haga din 1980 și, pe de altă parte, a unor drepturi privind încredințarea.

22 Prin hotărârea din 28 aprilie 2010, High Court menționată a respins prima dintre aceste cereri, pentru motivul că tatăl nu dispunea în privința copiilor de drepturi privind încredințarea la data deplasării lor, astfel încât această deplasare nu era ilicită în sensul Convenției de la Haga din 1980 sau al Regulamentului nr. 2201/2003.

23 Tatăl a atacat această hotărâre la instanța de trimitere. În cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare, această instanță arată că tatăl nu dispunea în privința copiilor săi de drepturi privind încredințarea la data de 25 iulie 2009, în sensul dispozițiilor Convenției de la Haga din 1980. Totuși, această instanță subliniază că noțiunea „încredințare" este în prezent definită, în scopul introducerii cererilor de înapoiere a copiilor dintr-un stat membru în altul în temeiul Convenției de la Haga din 1980, la articolul 2 punctul 9 din regulamentul menționat.

24 Instanța de trimitere consideră că nici dispozițiile Regulamentului nr. 2201/2003, nici articolul 7 din cartă nu presupun că trebuie să se considere în mod necesar că tatăl natural al unui copil dispune în privința acestuia de drepturi privind încredințarea, în vederea determinării caracterului ilicit sau licit al deplasării copilului, în lipsa unei decizii judecătorești care să îi confere asemenea drepturi. Totuși, instanța de trimitere recunoaște că interpretarea acestor dispoziții ale dreptului Uniunii este de competența Curții.

25 În aceste condiții, Supreme Court a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Regulamentul nr. 2201/2003], interpretat potrivit articolului 7 din [cartă] sau în alt mod, se opune posibilității ca un stat membru să impună prin dreptul național ca tatăl unui copil, care nu este căsătorit cu mama copilului, să obțină o hotărâre judecătorească a unei instanțe competente prin care să îi fie încredințat copilul, pentru ca tatălui să îi fie recunoscută «încredințarea» care face ca deplasarea copilului respectiv

din țara în care are reședința obișnuită să fie ilicită în sensul articolului 2 punctul 11 din acest regulament?”

Cu privire la procedura de urgență

26 Instanța de trimitere a solicitat ca prezenta trimitere preliminară să fie supusă procedurii de urgență prevăzute la articolul 104b din Regulamentul de procedură al Curții.

27 Aceasta și-a motivat cererea prin faptul că, potrivit considerentului (17) al Regulamentului nr. 2201/2003, în caz de deplasare ilicită a unui copil, înapoierea acestuia ar trebui să aibă loc fără întârziere.

28 În această privință, este important să se sublinieze că din decizia de trimitere rezultă că prezenta cauză privește trei copii, în vârstă de 3 ani, de 7 ani și, respectiv, de 9 ani, care sunt separați de tatăl lor de mai mult de un an. Dat fiind că sunt în cauză copii cu vârste mici, în special în ceea ce o privește pe cea mai mică dintre aceștia, prelungirea situației actuale ar putea dăuna serios relațiilor pe care aceștia le au cu tatăl lor.

29 În aceste condiții, Camera a treia a Curții a hotărât, la 11 august 2010, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere de judecare a trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență.

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitate

30 Comisia Europeană pune în discuție admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare, iar guvernul german susține că aceasta este inadmisibilă. Aceștia arată, în esență, că acțiunea principală nu privește înapoierea copiilor, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 2201/2003, ci obținerea, prealabilă înapoierii, a unei hotărâri care să ateste caracterul ilicit al deplasării copiilor, conform articolului 15 din Convenția de la Haga din 1980. Astfel, acest litigiu ar privi problema dacă deplasarea copiilor este licită în sensul articolelor 1 și 3 din aceeași convenție, iar nu în sensul articolului 2 punctul 11 din regulamentul menționat. Reclamantul din acțiunea principală ar fi sesizat instanțele irlandeze competente cu o cerere având ca obiect obținerea unei hotărâri sau a unei atestări prin care să se constate că deplasarea sau neînapoierea copiilor săi era ilicită în sensul articolului 3 din convenția menționată. Reclamantul ar fi formulat această cerere întrucât High Court of Justice (England & Wales), Family Division, i-ar fi solicitat să prezinte o astfel de hotărâre sau atestare, conform articolului 15 din convenție.

31 Cu toate acestea, Regulamentul nr. 2201/2003, în special articolul 11 din acesta, nu ar privi procedura prevăzută la articolul 15 din Convenția de la Haga din 1980, referitoare la constatarea caracterului ilicit al deplasării unui copil, ci numai pe cea referitoare la înapoierea acestuia. Astfel, articolul 11 din regulamentul menționat nu ar deveni pertinent decât după încheierea procedurii referitoare la articolul 15 din convenție și în condițiile în care ar fi inițiată procedura referitoare la înapoierea copiilor, astfel încât întrebarea preliminară adresată de instanța de trimitere ar fi prematură.

32 În această privință, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, numai instanțele naționale sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 30 noiembrie 2006, Brünsteiner și Autohaus Hilgert, C-376/05 și C-377/05, Rec., p. I-11383, punctul 26 și jurisprudența citată).

33 În consecință, în condițiile în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea în special Hotărârea din 13 martie 2001, PreussenElektra, C-379/98, Rec., p. I-2099, punctul 38, și Hotărârea din 1 octombrie 2009, Gottwald, C-103/08, Rep., p. I-9117, punctul 16).

34 Rezultă că prezumția de pertinență a întrebărilor adresate cu titlu preliminar de instanțele naționale nu poate fi înlăturată decât în cazuri excepționale, mai ales atunci când este evident că interpretarea solicitată a dispozițiilor dreptului Uniunii vizate de aceste întrebări nu are nicio legătură cu realitatea ori cu obiectul acțiunii principale (a se vedea în special Hotărârea Gottwald, citată anterior, punctul 17, și Hotărârea din 22 aprilie 2010, Dimos Agios Nikolaos, C-82/09, Rep., p. I-3649, punctul 15).

35 În speță, instanța de trimitere consideră că are nevoie de o interpretare a Regulamentului nr. 2201/2003, în special a articolului 2 punctul 11 din acesta, pentru a soluționa cererea cu care este sesizată, având ca obiect obținerea unei hotărâri sau a unei atestări prin care să se constate că deplasarea sau reținerea copiilor în cauză în acțiunea principală era ilicită. De altfel, din legislația națională aplicabilă, și anume articolul 15 din Legea din 1991 privind răpirile de copii și executarea hotărârilor în materie de încredințare, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul din 2005 referitor la dispozițiile Comunităților Europene (hotărâri judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești), reiese că, atunci când, în cazul deplasării unui copil într-un alt stat membru, un reclamant solicită unei instanțe naționale să pronunțe o astfel de hotărâre sau să emită o astfel de atestare conform articolului 15 din Convenția de la Haga din 1980, aspectul cu privire la care trebuie să se pronunțe

această instanță este caracterul licit al deplasării în raport cu articolul 2 din Regulamentul 2201/2003.

36 În plus, trebuie arătat că, în temeiul articolului 60 din Regulamentul nr. 2201/2003, în relațiile dintre statele membre, acesta prevalează asupra Convenției de la Haga din 1980, în măsura în care aceasta din urmă privește materiile reglementate de acest regulament. Sub rezerva supremației regulamentului, convenția continuă să producă efecte între statele membre care sunt părți contractante la aceasta, în conformitate cu articolul 60 menționat, potrivit articolului 62 alineatul (2) din același regulament, astfel cum prevede considerentul (17) al acestuia. Prin urmare, răpirile de copii dintr-un stat membru către un altul intră în prezent sub incidența unui ansamblu de norme constituit din dispozițiile Convenției de la Haga din 1980, astfel cum au fost completate de cele ale Regulamentului nr. 2201/2003, fiind de la sine înțeles că dispozițiile regulamentului prevalează în cadrul domeniului de aplicare al acestuia.

37 În aceste condiții, interpretarea astfel solicitată de instanța de trimitere nu pare lipsită de pertinență din perspectiva deciziei pe care aceasta din urmă trebuie să o pronunțe.

38 În consecință, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare trebuie declarată admisibilă.

Cu privire la fond

39 Instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că se opune posibilității ca dreptul unui stat membru să condiționeze dobândirea drepturilor privind încredințarea de către tatăl unui copil, care nu este căsătorit cu mama acestuia din urmă, de obținerea de către tată a unei decizii a instanței naționale competente prin care să îi fie conferite

astfel de drepturi privind încredințarea, care pot face ca deplasarea copilului de către mama sa ori reținerea acestuia să fie ilicită, în sensul articolului 2 punctul 11 din acest regulament.

40 În această privință, trebuie amintit că, la articolul 2 punctul 9 din regulamentul menționat, „încredințarea" este definită ca „drepturile și obligațiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide asupra locului său de reședință".

41 În măsura în care noțiunea „încredințare" este astfel definită de Regulamentul nr. 2201/2003, aceasta este autonomă în raport cu dreptul statelor membre, Astfel, atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din principiul egalității rezultă că termenii unei dispoziții a dreptului Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare ale acesteia trebuie în mod normal să primească, în toată Uniunea, o interpretare autonomă și uniformă care trebuie obținută ținând seama de contextul dispoziției și de obiectivul urmărit prin reglementarea respectivă (Hotărârea din 17 iulie 2008, Kozłowski, C-66/08, Rep., p. I-6041, punctul 42 și jurisprudența citată). Astfel, în sensul aceluiași regulament, încredințarea presupune, în orice caz, dreptul titularului acesteia de a decide locul de reședință al copilului.

42 Cu totul alta este problema desemnării titularului drepturilor privind încredințarea. În această privință, astfel cum rezultă din articolul 2 punctul 11 litera (a) din regulamentul menționat, caracterul ilicit sau licit al deplasării unui copil depinde de existența „unei încredințări dobândite printr-o hotărâre judecătorească, printr-un act cu putere de lege sau printr-un acord în vigoare în temeiul legislației statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale".

43 Rezultă de aici că Regulamentul nr. 2201/2003 nu stabilește cine este persoana care trebuie să dispună de drepturi privind încredințarea susceptibile să determine caracterul ilicit al deplasării unui copil în sensul articolului 2 punctul 11 din acesta, ci face trimitere la dreptul statului membru în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau reținerii sale în ceea ce privește desemnarea titularului acestor drepturi privind încredințarea. Astfel, dreptul statelor membre este cel care determină condițiile în care tatăl natural dobândește în privința copilului său drepturi privind încredințarea, în sensul articolului 2 punctul 9 din regulamentul menționat, dacă este cazul condiționând dobândirea acestor drepturi de obținerea unei decizii a instanței naționale competente care să i le confere.

44 Având în vedere ceea ce precedă, interpretarea care trebuie să fie dată Regulamentului nr. 2201/2003 este cea potrivit căreia caracterul ilicit al deplasării unui copil în sensul acestui regulament depinde exclusiv de existența unor drepturi privind încredințarea, conferite de dreptul național aplicabil, care au fost încălcate atunci când a avut loc această deplasare.

45 Cu toate acestea, instanța de trimitere se întreabă dacă carta, în special articolul 7 din aceasta, are vreun efect asupra interpretării acestui regulament.

46 Reclamantul din acțiunea principală contestă faptul că deplasarea unui copil de către mama sa fără știrea tatălui natural al acestuia nu ar fi ilicită în raport cu Convenția de la Haga din 1980 și cu Regulamentul nr. 2201/2003, în condițiile în care tatăl ar fi locuit cu copilul său, precum și cu mama acestuia, fără a fi căsătorit, și ar fi participat activ la educația acestui copil.

47 Potrivit reclamantului, interpretarea regulamentului menționat expusă la punctul 44 din prezenta hotărâre poate conduce la o situație care nu ar fi compatibilă nici cu dreptul său la respectarea vieții private și de familie, consacrat la articolul 7 din cartă, precum și la articolul 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului

și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”), nici cu drepturile copilului, prevăzute la articolul 24 din aceeași cartă. În scopul aplicării Regulamentului nr. 2201/2003, „încredințarea” ar trebui interpretată în sensul că aceasta este dobândită de drept de către tatăl natural într-o situație în care acesta și copii săi duc o viață de familie la fel ca într-o familie bazată pe căsătorie. Dacă nu ar fi reținută această interpretare, dreptul „potențial” al tatălui, care îi permite să adreseze o cerere instanței naționale competente și, dacă este cazul, să obțină drepturi privind încredințarea, ar putea fi lipsit de orice efect util prin acte îndeplinite de către mamă în mod unilateral, fără știrea tatălui. Or, efectivitatea dreptului de a introduce o astfel de cerere ar trebui protejată în mod corespunzător.

48 Instanța de trimitere arată că, în dreptul irlandez, tatăl natural nu dispune în privința copilului său de drepturi privind încredințarea, cu excepția cazului în care acestea îi sunt conferite printr-un acord încheiat între părinți sau printr-o decizie judecătorească, în timp ce astfel de drepturi revin din oficiu mamei, fără a fi necesar să îi fie acordate.

49 În aceste condiții, este necesar să se verifice dacă respectarea drepturilor fundamentale ale tatălui natural și ale copiilor săi se opune interpretării Regulamentului nr. 2201/2003 expuse la punctul 44 din prezenta hotărâre.

50 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 6 alineatul (1) primul paragraf TUE, Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în cartă, „care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor”.

51 Mai întâi, dispozițiile cartei se adresează, în temeiul articolului 51 alineatul (1) din aceasta, statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. În temeiul alineatului (2) al aceluiași articol, carta nu extinde domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în afara competențelor Uniunii, „nu creează nicio competență

sau sarcină nouă pentru Uniune și nu modifică competențele și sarcinile stabilite de tratate". Astfel, Curtea este chemată să interpreteze, în lumina cartei, dreptul Uniunii în limitele competențelor atribuite acesteia.

52 Rezultă că, în cadrul prezentei cauze, trebuie să se țină seama de cartă numai în scopul interpretării Regulamentului nr. 2201/2003, fără a face o apreciere a dreptului național ca atare. Este vorba, mai precis, de a verifica dacă dispozițiile cartei se opun interpretării acestui regulament expuse la punctul 44 din prezenta hotărâre, având în vedere în special trimiterea la dreptul național pe care o implică această interpretare.

53 În plus, din articolul 52 alineatul (3) din cartă rezultă că, în măsura în care aceasta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de CEDO. Totuși, această dispoziție nu împiedică dreptul Uniunii să confere o protecție mai largă. Potrivit articolului 7 din aceeași cartă, „[o]rice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor". Textul articolului 8 paragraful 1 din CEDO este identic cu cel al articolului 7 menționat, cu excepția faptului că acesta utilizează termenii „corespondenței sale" în loc de „comunicațiilor". În aceste condiții, este necesar să se constate că acest articol 7 conține drepturi care corespund celor garantate prin articolul 8 paragraful 1 din CEDO. Prin urmare, este necesar ca articolului 7 din cartă să i se dea același înțeles și aceeași întindere ca și cele conferite articolului 8 paragraful 1 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 14 februarie 2008, Varec, C-450/06, Rep., p. I-581, punctul 48).

54 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat deja o cauză a cărei situație de fapt era analogă celei din acțiunea principală, copilul unui cuplu necăsătorit fiind dus într-un alt stat de către mama sa, care dispunea singură de autoritate părintească

asupra acestui copil. În această privință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, în esență, că o legislație națională care acordă, de drept, autoritatea părintească în privința unui astfel de copil numai mamei acestuia nu este contrară articolului 8 din CEDO interpretat în lumina Convenției de la Haga din 1980, în măsura în care legislația respectivă îi permite tatălui copilului, care nu deține autoritatea părintească, să solicite instanței naționale competente modificarea atribuirii acestei autorități (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia Guichard împotriva Franței din 2 septembrie 2003, *Recueil des arrêts et décisions* 2003-X; a se vedea de asemenea, în acest sens, Decizia Balbontin împotriva Regatului Unit din 14 septembrie 1999, cererea nr. 39067/97).

55 Rezultă că, în scopul aplicării Regulamentului nr. 2201/2003 pentru a determina caracterul licit al deplasării unui copil care este dus într-un alt stat membru de către mama sa, tatăl natural al copilului trebuie să aibă dreptul de a se adresa instanței naționale competente, anterior deplasării, pentru a solicita să îi fie acordate în privința copilului său drepturi privind încredințarea, ceea ce constituie însăși esența dreptului unui tată natural la viață privată și de familie într-un astfel de context.

56 Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat de asemenea că o legislație națională care nu acordă tatălui natural nicio posibilitate de a obține în privința copilului său drepturi privind încredințarea, în lipsa acordului mamei, constituie o discriminare nejustificată a tatălui și încalcă, prin urmare, articolul 14 din CEDO coroborat cu articolul 8 din aceasta (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Zaunegger împotriva Germaniei din 3 decembrie 2009, cererea nr. 22028/04, § 63 și 64).

57 În schimb, faptul că tatăl natural, spre deosebire de mamă, nu deține în mod automat în privința copilului său drepturilor privind încredințarea în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 2201/2003 nu afectează conținutul esențial al dreptului său la viață privată și de familie, în măsura în care dreptul enunțat la punctul 55 din prezenta hotărâre este ocrotit.

58 Această constatare nu este infirmată de faptul că, în lipsa unor demersuri întreprinse în timp util de un astfel de tată, destinate obținerii drepturilor privind încredințarea, acesta se află în imposibilitatea, în cazul deplasării copilului către un alt stat membru de către mama sa, de a obține înapoierea acestui copil în statul membru în care se afla reședința sa obișnuită anterioară. Astfel, o asemenea deplasare reprezintă exercitarea licită de către mama căreia îi este încredințat copilul a propriului drept de liberă circulație, consacrat la articolul 20 alineatul (2) litera (a) TFUE și la articolul 21 alineatul (1) TFUE, și a dreptului său de a stabili locul de reședință al copilului, fără ca aceasta să îl priveze pe tatăl natural de posibilitatea de a-și exercita dreptul de a introduce o cerere pentru a obține ulterior în privința acestui copil drepturi privind încredințarea sau drept de vizită.

59 Astfel, posibilitatea de a recunoaște tatălui natural, în privința copilului său, drepturi privind încredințarea în temeiul articolului 2 punctul 11 din Regulamentul nr. 2201/2003, în pofida faptului că dreptul național nu îi conferă astfel de drepturi, ar intra în conflict cu cerințele securității juridice, precum și cu necesara protecție a drepturilor și a libertăților celorlalți, în sensul articolului 52 alineatul (1) din cartă, în speță ale mamei. O asemenea soluție ar risca, în plus, să încalce articolul 51 alineatul (2) din cartă.

60 Trebuie de asemenea amintit că articolul 7 din cartă, menționat de instanța de trimitere în întrebarea adresată, trebuie examinat în raport cu obligația de a lua în considerare interesul superior al copilului, recunoscut la articolul 24 alineatul (2) din carta menționată, și ținând seama de dreptul fundamental al unui copil de a întreține cu regularitate relații personale și contacte directe cu ambii părinți, prevăzut la alineatul (3) al aceluiași articol 24 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2006, Parlamentul European/Consiliul, C-540/03, Rec., p. I-5769, punctul 58). Pe de altă parte, din considerentul (33) al Regulamentului nr. 2201/2003 rezultă că acesta recunoaște drepturile fundamentale și respectă principiile consacrate de cartă, asigurându-se în special că sunt respectate drepturile fundamentale ale copilului, astfel cum sunt prevăzute la articolul 24 din aceasta. Prin urmare, dispozițiile regulamentului menționat nu pot fi interpretate astfel încât să contravină dreptului fundamental menționat, a

cărui respectare se confundă în mod incontestabil cu interesul superior al copilului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, Detiček, C-403/09 PPU, Rep., p. I-12193, punctele 53-55).

61 În aceste condiții, mai trebuie să se verifice dacă articolul 24 din cartă, a cărui respectare este asigurată de Curte, se opune interpretării Regulamentului nr. 2201/2003 astfel cum este expusă la punctul 44 din prezenta hotărâre.

62 Este necesar să se țină seama, în această privință, de marea diversitate a relațiilor în afara căsătoriei și de cea subsecventă a relațiilor dintre părinți și copii, diversitate evocată de instanța națională în decizia de trimitere, care se manifestă printr-o recunoaștere diferențiată a întinderii și a împărțirii răspunderilor părintești în statele membre. Astfel, articolul 24 din cartă trebuie interpretat în sensul că acesta nu se opune posibilității ca, în scopul aplicării Regulamentului nr. 2201/2003, drepturile privind încredințarea să fie acordate, în principiu, exclusiv mamei și ca un tată natural să nu dispună de drepturi privind încredințarea decât în temeiul unei decizii judecătorești. O astfel de cerință permite, prin urmare, instanței naționale competente să ia o decizie cu privire la încredințarea copilului, precum și cu privire la dreptu-rile de vizită în privința acestuia, ținând seama de toate datele relevante, precum cele menționate de instanța de trimitere, în special de circumstanțele legate de nașterea copilului, de natura relației dintre părinți, de cea dintre fiecare dintre părinți și copil, precum și de capacitatea fiecăruia dintre părinți de a-și asuma sarcina îngrijirii. Luarea în considerare a acestor date este de natură să protejeze interesul superior al copilului, conform articolului 24 alineatul (2) din cartă.

63 Din cele ce precedă rezultă că articolele 7 și 24 din cartă nu se opun interpretării regulamentului expuse la punctul 44 din prezenta hotărâre.

64 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că nu se opune posibilității ca dreptul unui

stat membru să condiționeze dobândirea drepturilor privind încredințarea de către tatăl unui copil, care nu este căsătorit cu mama acestuia din urmă, de obținerea de către tată a unei decizii a instanței naționale competente prin care să îi fie conferite astfel de drepturi, care pot face ca deplasarea copilului de către mama sa ori reținerea acestuia să fie ilicită, în sensul articolului 2 punctul 11 din acest regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, trebuie interpretat în sensul că nu se opune posibilității ca dreptul unui stat membru să condiționeze dobândirea drepturilor privind încredințarea de către tatăl unui copil, care nu este căsătorit cu mama acestuia din urmă, de obținerea de către tată a unei decizii a instanței naționale competente prin care să îi fie conferite astfel de drepturi, care pot face ca deplasarea copilului de către mama sa ori reținerea acestuia să fie ilicită, în sensul articolului 2 punctul 11 din acest regulament.

Semnături